

AI ĐÃ ĐẶT TÊN CHO DÒNG SÔNG ?

(Trích – HOÀNG PHỦ NGỌC TƯỜNG)

I – BÀI TẬP

1. Câu hỏi 1, sách giáo khoa, trang 185.

2. Câu hỏi 2, sách giáo khoa, trang 185.

3. Nói về vẻ đẹp của Huế và sông Hương, người ta thường chỉ thấy "Huế đẹp và thơ" (Nam Trân) hoặc "Đây xứ mơ màng, đây xứ thơ" (Tố Hữu). Qua bài *Ai đã đặt tên cho dòng sông ?*, Hoàng Phủ Ngọc Tường còn phát hiện ra một vẻ đẹp khác. Hãy chỉ ra vẻ đẹp ấy.

4. Giá trị văn hoá – lịch sử của bài kí *Ai đã đặt tên cho dòng sông ?*

5. Anh (chị) có nhận xét gì về đặc điểm của *cái tôi* Hoàng Phủ Ngọc Tường qua bài kí *Ai đã đặt tên cho dòng sông ?*

II – GỢI Ý GIẢI BÀI TẬP

1. Qua bài kí *Ai đã đặt tên cho dòng sông ?*, có thể thấy tác giả đã phát hiện ra nhiều vẻ đẹp khác nhau của sông Hương bằng hai cách tiếp cận dòng sông này :

– Một là trực tiếp quan sát, tìm hiểu sông Hương từ thượng nguồn của nó tới khi nó xuôi về kinh thành Huế, qua nhiều phong cảnh khác nhau.

– Hai là gián tiếp tìm hiểu qua thơ văn của Nguyễn Du, Bà Huyện Thanh Quan, Cao Bá Quát, Tản Đà, Tố Hữu.

a) Các vẻ đẹp của sông Hương được phát hiện từ cách tiếp cận thứ nhất : Nhờ óc quan sát tinh tế và trí tưởng tượng phong phú, Hoàng Phủ Ngọc Tường đã phát hiện ra nhiều vẻ đẹp khác nhau của sông Hương, đồng thời đặt tên luôn cho những vẻ đẹp ấy. Chẳng hạn, ở thượng nguồn, sông Hương có vẻ đẹp "phóng khoáng man dại" như một cô gái Di-gan. Khi ra khỏi rừng, nó lại trở nên "địu dàng và trí tuệ", "mềm như tấm lụa" ; qua Tam Thai, Vọng Cảnh, nó lại luôn luôn đổi màu "sớm xanh, trưa vàng, chiều tím" ; đến những vùng rừng thông u tịch, những lăng tẩm vua chúa, nó lại có vẻ đẹp "trâm mặc", "như triết lí, như cổ thi" ; có lúc giảm lưu tốc, nó chỉ còn là "mặt hồ yên tĩnh" ; rời khỏi kinh thành, xuôi về Cồn Hến, nó là dòng sông "quanh năm mơ màng trong sương khói",...

b) Các vẻ đẹp của sông Hương được phát hiện từ cách tiếp cận thứ hai qua thơ văn : ở đây, sự phát hiện khác nhau về vẻ đẹp của sông Hương phụ thuộc vào tư tưởng và phong cách mỗi nhà thơ (Tản Đà, Cao Bá Quát, Bà Huyện Thanh Quan, Tố Hữu, Nguyễn Du). Đúng như tác giả viết, nó "không bao giờ tự lặp lại mình trong cảm hứng của các nghệ sĩ".

2. Bài tập yêu cầu chỉ ra những câu văn của Hoàng Phủ Ngọc Tường sử dụng thủ pháp nhân cách hoá mà anh (chị) cho là "độc đáo và thú vị".

Cách giải bài tập có thể rất khác nhau giữa các học sinh. Tuy nhiên, mỗi lời giải phải phân tích được việc sử dụng thủ pháp nhân cách hoá của nhà văn "độc đáo và thú vị" như thế nào. Độc đáo và thú vị có nghĩa là có sáng tạo riêng, chính xác, mới lạ, bất ngờ và đầy tài hoa.

3. Nói đến sông Hương và Huế, người ta thường chỉ nghĩ đến vẻ đẹp dịu dàng, thơ mộng.

Do tìm hiểu sông Hương từ cội nguồn của nó giữa lòng Trường Sơn, do gắn sông Hương và Huế với lịch sử dựng nước, giữ nước oai hùng của dân tộc nên Hoàng Phủ Ngọc Tường đã phát hiện ra vẻ đẹp hùng tráng của dòng sông thơ mộng này : đó là "bản trường ca của rừng già", là dòng Linh Giang từng chiến đấu bảo vệ biên giới phía nam của nước Đại Việt xưa, từng soi bóng kinh thành Phú Xuân của người anh hùng Nguyễn Huệ, từng phản chiếu những trang sử chói lọi của phong trào Cần vương và phong trào cách mạng sau này. Đó là vẻ đẹp của thiên "sử thi viết giữa màu cỏ lá xanh biếc".

4. Giá trị văn hoá – lịch sử của bài kí *Ai đã đặt tên cho dòng sông ?*

– Tác giả đã nhìn sông Hương như là chứng nhân của lịch sử dựng nước, giữ nước của dân tộc qua các thời đại.

– Dưới ngòi bút của tác giả, sông Hương không tách rời với đời sống văn hoá của đất cố đô. Nó chẳng những tạo nên vẻ đẹp của cảnh quan thiên nhiên nơi sông Hương núi Ngự, mà còn góp phần tạo nên vẻ đẹp tâm hồn của người Huế, đồng thời là nguồn cảm hứng của biết bao nghệ sĩ từng tạo nên bản nhạc *Tứ đại cảnh*, *Truyện Kiều* của Nguyễn Du, nhiều áng thơ của Bà Huyện Thanh Quan, Cao Bá Quát, Tản Đà,...

5. Qua bài kí *Ai đã đặt tên cho dòng sông ?*, thấy hiện lên đậm nét hình ảnh của *cái tôi* Hoàng Phủ Ngọc Tường với những đặc điểm nổi bật sau :

– Uyên bác (có một vốn hiểu biết phong phú về lịch sử, về văn hoá, nghệ thuật của Huế) ;

- Tinh tế, tài hoa, một nhà thơ thật sự trong văn xuôi viết về sông Hương và Huế ;
- Giàu trí tưởng tượng (thể hiện ở những liên tưởng, so sánh rất độc đáo) ;
- Yêu tha thiết sông Hương và cố đô Huế.